

Laat geen stikstof verloren gaan

Tekst: Desiree van Steenveldt, Toon van der Stok (kader)
Foto's: Bemest op z'n best, Cumela Communicatie

PROJECT BEMEST
OP Z'N BEST

Meer dan ooit is mest een waardevol product. Alle reden dus om bij het uitrijden van mest te streven naar het minimaliseren van het verlies aan stikstof. Dat heeft als bijkomend voordeel dat er ook een bijdrage wordt geleverd aan het verminderen van het stikstofprobleem. Maar hoe doe je dat nu, mest optimaal toedienen? Het project Bemest op z'n best geeft tips.

OVER BEMEST OP Z'N BEST

Het meerjarige innovatieprogramma Bemest op z'n Best richt zich op het halveren van de ammoniakemissie bij de toediening van mest in de landbouw. Hierbij ligt de focus op (technische) innovaties en het verbeteren van de werkwijze bij de toediening van mest. Ideeën daarvoor worden uit de markt verzameld en samen met de belanghebbenden in de praktijk getoetst. Gedurende het jaar worden er diverse praktijkdemo's van bemesting gegeven en worden kennis en tips rondom een goede bemesting met zo min mogelijk ammoniakemissie gedeeld. Hou de website van Cumela en de socials in de gaten voor nieuwe data in 2023.

Door mest zorgvuldig en netjes toe te dienen, kunnen loonwerkers en veehouders de ammoniakemissie verminderen en de stikstofbenutting verbeteren. Hoge kunstmestprijzen, lagere bemestingsnormen en een strengere ammoniakregelgeving maken het urgent om hier meer aandacht aan te geven.

Grasland goed bemesten is gemakkelijker gezegd dan gedaan. In de praktijk zien we vaak dat - onder druk van capaciteit, kosten, beschikbaar trekvermogen of slecht onderhouden materieel - de graslandbemesting onzorgvuldig wordt uitgevoerd. Veel gemaakte fouten zijn mest die over de sleufjes stroomt of waarbij het gras onvoldoende opzij wordt geduwd, waardoor de mest op het gras stroomt en mee omhoog groeit. Het gevolg is dat mestresten het weidegras onsmakelijk maken of bij de voederwinning in de kuil terecht komen. Daarnaast kan onzorgvuldig werken de zode beschadigen en bijdragen aan verdroging. Ook dit jaar was dit op veel percelen zichtbaar.

'HET EFFECT VAN EEN SLECHTE BEMESTING IS AANZIENLIJK'

GEVOLGEN ONZORGVULDIGE BEMESTING

Het effect van onzorgvuldige bemesting is aanzienlijk. In de eerste plaats komen de meststoffen (stikstof, fosfaat en kali) niet waar ze nodig zijn: bij de wortels van het gras. Dat levert een lagere gewasopbrengst en/of een lager ruw eiwit op. Brede meststroken op het gras verstikken bovendien het gras eronder, waardoor de opbrengst daalt. Minder eiwit van eigen land dus. De stikstof vervliegt vervolgens als ammoniak in de lucht, wat weer nadelig is voor de omliggende natuur. Weidekoeien nemen ook minder gras op als dit is besmeurd met mest, met de noodzaak van meer

'EEN SLECHTE OPNAME VAN GRAS OF MEER GEWASRESTEN KOSTEN VEEL GELD'

ZWIER VAN DE VEGTE, BEMEST OP Z'N BEST

'GOED UITRIJDEN IS GELD WAARD'

Met netjes werken bij het bemesten kan een veehouder tot één euro per kubieke meter verdienen ten opzichte van slordig werk. Dat stelt Zwier van der Vegte, projectleider bij het project Bemest op z'n best. Technieken gebruiken zoals ze bedoeld zijn, is volgens hem voldoende om deze extra opbrengsten te realiseren.

Nu de kunstmestprijzen hoog zijn, ziet Van der Vegte wel dat er meer belangstelling komt voor het optimaal benutten van de mest. "Ik merk dat boeren en loonwerkers daar serieus mee bezig zijn. Terecht, want in een heel seizoen kan het verschil tussen netjes en slordig werken oplopen tot een extra benutting van twintig kilo stikstof per hectare. Dat is dus stikstof die niet als ammoniakemissie de lucht in gaat."

Bij de huidige kunstmestprijzen praat je dan al over een flink bedrag per hectare. Afgelopen jaar scheelde dat al € 60,- aan kunstmest, waarbij hij opmerkt dat dit minimaal is. "Wij zien op De Marke, waar ik bedrijfsleider ben, dat het gras bij een goede bemesting minimaal zo goed groeit als bij een vergelijkbare kunstmestgift."

Om dat te bereiken, is het volgens hem wel noodzakelijk dat bedrijven de techniek toepassen zoals deze is bedoeld. "We zien te veel dat er onder druk slordig wordt gewerkt", vertelt hij. "Hoe dat komt, snappen we allemaal. Het is druk, het moet allemaal snel, er wordt te weinig verdiend, maar daardoor ha-

len we niet de besparing op ammoniakemissie die nodig is", aldus Van der Vegte. Hij benadrukt daarom dat het belangrijk is dat je dat als loonwerker toch probeert. "We hebben er niets aan als we straks rond het uitrijden dezelfde verhalen krijgen als bij de emissiearme stallen. Daar deugt nu niets meer van, terwijl ze prima werken, als ze maar goed worden onderhouden en gebruikt."

Dat goed werken zou veehouders ook wat waard moeten zijn, vindt hij. "Behalve de besparing op stikstof geeft netjes werken namelijk ook een betere benutting van je gras. Koeien houden nu eenmaal niet van gras met mest erin. Uit onderzoek blijkt dat dit ook fors opbrengst kost, omdat de melkproductie daaronder lijdt. Daarnaast mis je kilo's als er mest op het gras zit, omdat de groei dan minder is."

De totale verliezen kunnen daardoor oplopen tot een euro per kubieke meter mest die wordt uitgereden. "Een deel van dat geld kunnen veehouders beter besteden aan een loonwerker die wat meer zorg besteedt aan het uitrijden. Andersom kun je daar als loonwerker mee uit de prijsdiscussie komen: laten zien dat je door kwaliteit te leveren de veehouder helpt met het voldoen aan maatschappelijke verplichtingen en ook nog geld bespaart.

Net als wat in bijgaand artikel wordt aangegeven, draait het daarbij vooral om het op de juiste manier toedienen van de mest. Te vaak gaat het daar nog mis, ziet Van der Vegte. "Voor veen en

kleigrond geldt dat de mest alleen goed is uitgereden als er geen gewas zit tussen mest en grond. Het gras moet dus echt opzij worden gedrukt, zodat er geen mest op komt. Op zandgrond is het belangrijk dat de mest in het sleufje komt en niet er naast", benadrukt hij. Dat moet volgens hem met nagenoeg alle beschikbare technieken mogelijk zijn, al heeft hij bij sommige wel wat opmerkingen. "Namen noem ik niet, maar we zijn wel met die fabrikanten in gesprek. Wat je ziet, is dat je eigenlijk niet zonder een mes of een snijpunt voor je kouter kunt, wil je met een sleufkouter of zodebemester goed werken. Dat heb je eigenlijk nodig, want alleen met druk op je kouter red je het niet. Zeker bij brede sleepslangbemers zie je dat het aan de uiteinden dan moeite kost om voldoende druk uit te oefenen. Dan moet je dus wat anders."

Om tot een goed resultaat te komen, zul je daar als loonwerker ook scherp om moeten zijn. "Ik merk hier op De Marke dat dit nodig is, want hoewel ze weten wat ik wil, gaat het onder druk van tijd en capaciteit nog wel eens mis. Ik adviseer veehouders daarom om altijd te gaan kijken en aan te geven hoe je het wilt. Ik vind echter dat je dat als loonwerker ook zelf moet willen. Daar moet je de NVWA niet voor nodig hebben, dat moet je gewoon willen. Om te voorkomen dat we dezelfde discussie over onze technieken krijgen als bij de stallen."

bijvoeding of een lagere melkgift als gevolg. Hetzelfde gebeurt met een graskuil die nog mestresten bevat. De kuil is lastiger te conserveren en de koeien laten de minder smakelijke grassdelen aan het voerhek liggen.

HANDEL NAAR OMSTANDIGHEDEN

Maar hoe pak je het dan goed aan? De belangrijkste les daarbij is om te handelen naar de omstandigheden. Dat begint bij de vraag wat voor soort drijfmest er in de put zit, onder welke omstandigheden je aan het uitrijden bent, op welke grondsoort en met welke bemestingstechniek. Op zandgrond ben je verplicht de mest in de grond te brengen. Daarbij is het bij zodebemesting belangrijk de sleufjes voldoende diep te maken om alle mest in de sleufjes te brengen, zonder het gras langs de sleufjes te besmeuren met mest. Maak strakke randen; rafelige randen houden mest vast, wat meer emissie geeft. Heb je heel dunne mest, dan hoeft je niet heel diep te snijden, want je wilt voorkomen dat de sleuf

open blijft staan. Snij dus niet dieper dan nodig is, maar wel diep genoeg, zodat de mest mooi in de sleufjes past. Stel de druk, de mestgift en de stand van het kouter hierop af. Stap na de eerste strook eens van de trekker om te zien wat het resultaat is en stel indien nodig bij.

MEST VERDUNNEN

Verdun de mest als deze te dik is. Dit zorgt ervoor dat de mest sneller in de grond trekt. De mest is ook gemakkelijker te verpompen. Tijdens de demo op de zandgronden van Agro Innovatiecentrum De Marke in het Gelderse Hengelo bleek dat verdunde mest (één deel water op twee delen mest) met goed afgestelde apparatuur bij een gift van 40 kuub per hectare (totaal) netjes in de sleufjes in de grond past, zonder grasbesmeuring.

SNIJDEN OP KLEIGROND?

Op kleigrond heb je de keuze tussen óp of ín de grond aanbrengen. Veehouders zijn vaak bang dat diepere sleuven schade geven aan de gras-

**'DOOR KWALITEIT TE LEVEREN,
BESPAAR JE GELD EN VOLDOE
JE AAN MAATSCHAPPELIJKE
DOELSTELLINGEN'**

**‘NETJES WERKEN LEVERT
UITEINDELIJK EEN EURO PER
KUBIEKE METER MEST OP’**

zode. Het is uiteraard van belang om hierop te letten, maar dit lijkt uiteindelijk minder schadelijk dan gras waar mest op komt. Het nadeel van een slechtere grasopname bij beweiding of veel mestresten in de kuil kost meestal meer. Daarom is op kleigrond het juiste moment van bemesting (optimale weersomstandigheden) en de vochtigheid van de bodem erg belangrijk. Speel daar met passende apparatuur op in en werk bijvoorbeeld in het voorjaar met een zodenbemester en later in het jaar met een sleufkouter of sleepvoet. Rij de mest bij voorkeur uit bij koel, regenachtig en windstil weer. Al deze maatregelen maken dat er veel meer stikstof beschikbaar blijft voor de plant en niet verloren gaat als ammoniakemissie. Het is een van de gemakkelijke stappen om de uitstoot van ammoniak snel te reduceren.

NIEUWE TECHNIEKEN

De afgelopen zomer konden bedrijven voorstellen indienen voor nieuwe technieken om te besparen op de ammoniakemissie bij het uitrijden. Daar zijn volgens Van der Vegte al zeker een achttal kansrijke ideeën uitgekomen. Een aantal wordt nu doorontwikkeld, terwijl voor een aantal andere al aan een uitvoering wordt gewerkt. Daar zullen de komende tijd dan de eerste emissiemetingen aan worden gedaan. Bij de Bemest op z'n best-bijeenkomsten van komend voorjaar hoopt Van der Vegte al de eerste nieuwe technieken te kunnen laten zien.

Bemesting op veengrond. Links onnauwkeurig werk: de meststroken zijn te breed en liggen op het gras, waardoor de mest het gras besmeurt en er veel emissie optreedt. Op de foto rechts ligt de mest onder het gras op de grond. Hierdoor blijft het gras schoon, is er minder contact met de lucht en zal de emissie laag zijn.

Bemesting op zandgrond. Links besmeurt de mest het gras, wat de kwaliteit van het gras negatief beïnvloedt en meer emissie geeft. Rechts zijn de sleuven diep genoeg ingesneden en zit de mest netjes in de grond.